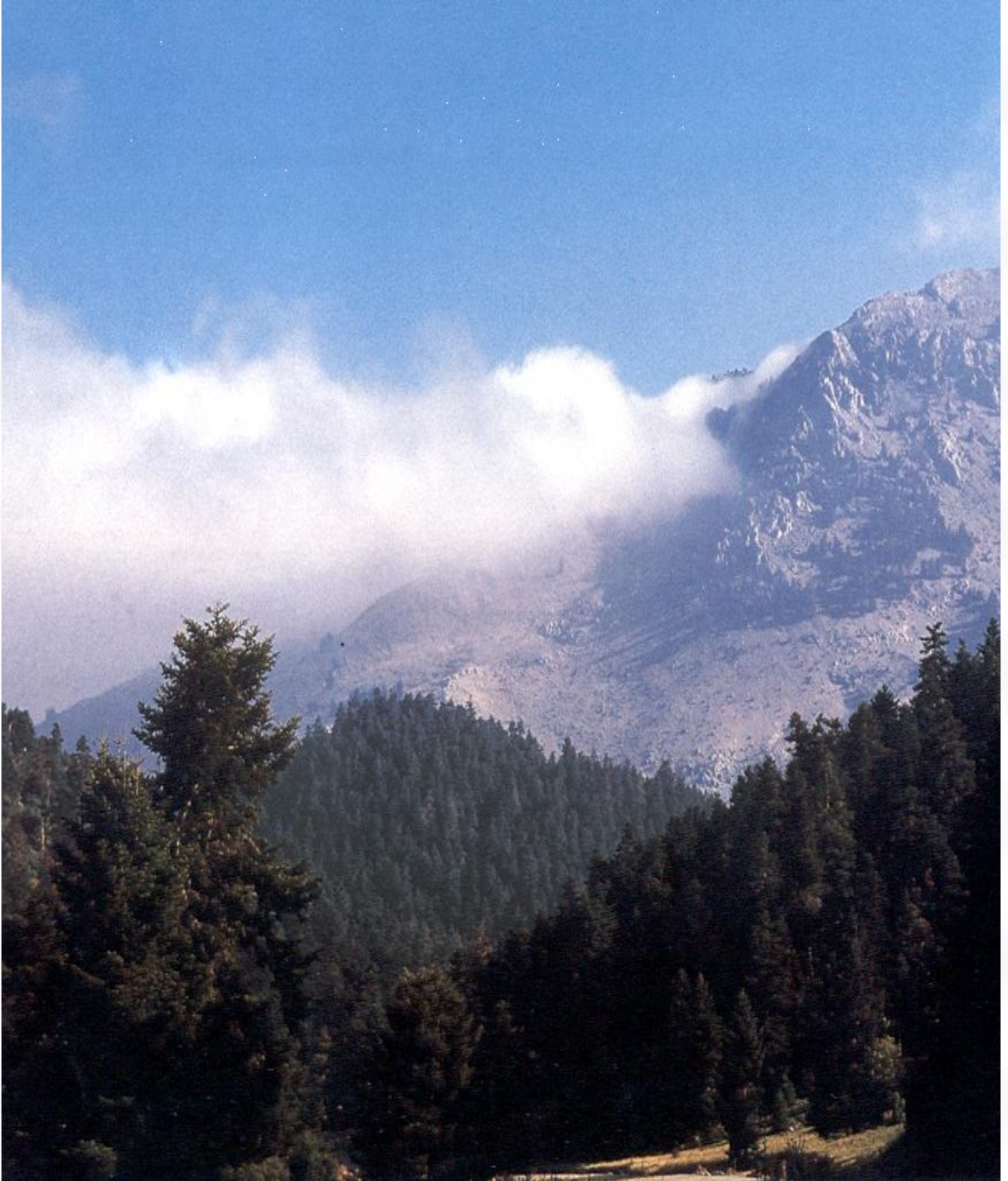

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΗΣ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

ΘΕΜΑ: **ΕΛΙΚΩΝΑΣ**

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΗΣ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

ΕΛΙΚΩΝΑΣ

Εισαγωγή!!!

Ο Ελικώνας είναι ένα μακρύ ορεινό συγκρότημα το οποίο εκτείνεται από τα δυτικά προς τα ανατολικά στο τμήμα της Βοιωτίας αποτελώντας το φυσικό σύνορο μεταξύ της Βοιωτίας και της Φωκίδας. Έχει στα βορειοδυτικά του τον Παρνασσό , στα ανατολικά του τον Κιθαιρώνα και στα νότια τον Κορινθιακό κόλπο. Αποτελείται από πολλές μικρές συμπλεκόμενες οροσειρές , η σημαντικότερη των οποίων είναι ο κεντρικός Ελικώνας με ψηλότερη κορυφή την Παλιοβούνα 1748μ. και δεύτερη την Τσίβερη 1563μ..Βόρεια του κεντρικού Ελικώνα και με κατεύθυνση από τα δυτικά προς τα βόρεια συναντάμε τα όρη Μεγάλη Λούτσα 1549μ. , Ξεροβούνι και Κολέδες 1487μ..Στα ανατολικά εκτείνεται η οροσειρά Μοτσάρα με κορυφή τον Ζαγαρά ή Μεγάλη Τσούκα 1512μ. , η οποία κατά την αρχαιότητα θεωρούνταν ο καθαυτός Ελικώνας!! Στις ανατολικές πλαγιές του Ζαγαρά εκτείνονταν «το άλσος των Μουσών» όπου υπήρχε και ο βωμός του Ελικώνιου Διός!

Το όνομα του Ελικώνα!!

Το όνομα Ελικών δόθηκε πιθανότατα στο ορεινό αυτό σύμπλεγμα από τη διάταξη που έχουν οι οροσειρές γύρω από τον κεντρικό Ελικώνα , η οποία παραπέμπει στο σχήμα του έλικα

Χώροι φυσικού κάλλους!!

Ο Πausανίας περιγράφει τον Ελικώνα ως το πιο γόνιμο και πιο πλούσιο όρος σε φυτά αυτόχθονα σε δέντρα ήμερα και βότανα θαυματουργά. Όρος του οποίου η βλάστηση δεν βοηθάει το θάνατο, με την έννοια ότι τα περισσότερα φυτά του αποτελούν αντίδοτο σε διάφορα θανατηφόρα δηλητήρια γνωστά κατά την εποχή του Πausανία. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι ακόμη και το τσίμπημα των φιδιών στον Ελικώνα δεν προκαλεί το θάνατο.

Ο Πausανίας δεν κάνει αναφορά στα δάση του Ελικώνα παρά μόνο στα ήμερα δέντρα που προσφέρουν καρπούς σε ανθρώπους και ζώα, αποδίδοντας έτσι στο βουνό τον χαρακτήρα του ήμερου και ήρεμου! Ωστόσο οι περισσότερες από τις κορυφές του Ελικώνα είναι δασωμένες ενώ υπάρχουν συνήθως και πολλά μικρά συνήθως γυμνά οροπέδια. Τα ψηλά δάση ελάτης, τα χαμηλότερα δάση δρυός και η ποώδης βλάστηση των ψηλών κορυφών και των γυμνών οροπεδίων, σε συνδυασμό με τους γεωμορφολογικούς σχηματισμούς, την εναλλαγή των υψόμετρων και τα υδάτινα στοιχεία δημιουργούν τοπία μεγάλης αισθητικής αξίας και εναλλαγή στην εικόνα που παρέχει το φυσικό τοπίο!

Η διασπορά των χώρων φυσικού κάλλους αναδεικνύει όλο τον Ελικώνα. Εξάλλου η παρουσία των κυρίαρχων στοιχείων των δασικών τοπίων – μορφή, χρώμα, γραμμή, υφή- σε όλη την έκταση της περιοχής, αλλά με διαφορετική οπτική επίδραση στον άνθρωπο προβάλλοντας έτσι συνεχώς την αίσθηση του καινούριου. Εξάλλου, στις περιοχές με όψη προς τον Κορινθιακό κόλπο μειώνεται μεν η

αισθητική αξία της βλάστησης με την επικράτηση πτωχής βλάστησης αείφυλλων, πλατύφυλλων, πλην όμως η θέα του υγρού στοιχείου αλλάζει την όψη του Ελικώνα. Η περιοχή που ξεχωρίζει είναι η θέση «Παμπλούκι» με όψη προς τον κόλπο της Ζάλτσας και τους υπόλοιπους δαντελωτούς σχηματισμούς που δημιουργεί ο συνδυασμός του βουνού με την θάλασσα προς τον Κορινθιακό κόλπο.

Στο χώρο που οριοθετείται από τους οικισμούς Ανάληψη-Ελικώνας-Κυριακι- Αγία Άννα-Αγία Τριάδα κυριαρχείτο βαθύ πράσινο των αιωνόβιων ελάτων. Στην άλλη όμως διαδρομή παρουσιάζονται εναλλαγές είτε με τα γυμνά διάκενα των ασβεστολιθικών εξάρσεων, είτε με τις οροπεδιακές καλλιέργειες και βοσκότοπους.

Η περιοχή της Αρβανίτσας εντυπωσιάζει με τη δομή του χώρου. Η παρουσία της πηγής νερού παρασύρει τον επισκέπτη σε διακοπή της πορείας του. Οι μικρές φυσικές λίμνες που δημιουργούνται κατά τους χειμερινούς μήνες στις δολίνες του Ελικώνα και της Αγίας Άννας δημιουργούν ξεχωριστή αίσθηση. Εξάλλου, η πανοραμική θέα κατεβαίνοντας από τον Ελικώνα στην Ανάληψη και στη Λειβαδιά προσφέρει αλησμόνητες εικόνες στον επισκέπτη της περιοχής.

Διαφορετική δομή παρουσιάζει η σύνθεση της βλάστησης στον άξονα Αγία Τριάδα – Άσκηη. Η παρουσία του χαμηλού δάσους δρυός σ' όλο το μήκος της κοιλάδας των Μουσών δημιουργεί ένα νέο περιβάλλον. Πάνω από αυτά ορθώνεται η γυμνή ασβεστολιθική κορυφή του Ζαγαρά. Η παρουσία του υγρού στοιχείου, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες στα πλατώματα της Στριγανιάς σε συνδυασμό με τα άγρια πετρώματα του Ζαγαρά και τα πιο φιλόξενα της Παλιοφήβας, δημιουργούν τοπία αισθητικού κάλλους.

Το βλέμμα του περιηγητή που θα φτάσει μέχρι την κορυφή του Ζαγαρά θα αγκαλιάσει την πεδιάδα της Κωπαΐδας στα βόρεια, τις λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη καθώς και την περιοχή της Θήβας στα ανατολικά και θα

αγναντέψει τα βουνά της Πελοποννήσου νότια πέρα από τον Κορινθιακό Κόλπο.

Ένα σημείο το οποίο χάνει ως προς την αισθητική αξία του γύρω χώρου αλλά αποτελεί μοναδική εικόνα στην όλη έκταση είναι ο καταρράκτης της «Πέτρας», ο οποίος συναντάται σε ένα κακοτράχαλο δρόμο που συνδέει τους οικισμούς Ευαγγελίστριας και Πέτρας.

Η πολυμορφία των τοπίων που απαντάει ο επισκέπτης περιδιαβαίνοντας τον Ελικώνα προσφέρει εικόνες που μεταπηδούν από το βουνό στη θάλασσα, από το ορεινό στο πεδινό, από το άγριο στο ήμερο. Εικόνες που δημιουργούν ποικιλία εμπειριών και συναισθημάτων.

ΟΙΚΙΣΜΟΙ, ΚΑΤΟΙΚΟΙ, ΠΕΡΙΟΧΕΣ!

Τα πρώτα ίχνη κατοίκησης στην περιοχή του Ελικώνα χρονολογούνται στην νεολιθική περίοδο από όστρακα –θραύσματα αγγείων- που βρέθηκαν στους οικισμούς Θεσπιές και Κορώνεια καθώς και στο κάστρο Χορσιών. Οι οικισμοί των αρχαίων χρόνων αναπτύσσονται στα παράλια του Κορινθιακού κόλπου και στις όχθες της λίμνης.

Στους περισσότερους οικισμούς σώζονται αυθεντικά τμήματα του πολεοδομικού ιστού τους από τα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας. Χαρακτηριστικό αυτής της οργάνωσης είναι οι ακανόνιστου πλάτους τεθλασμένοι οδικοί άξονες , κάποιιοι από τους οποίους καταλήγουν σε αδιέξοδα.

Η αρχιτεκτονική των κτιρίων των οικισμών του Ελικώνα καθορίζεται από τον οικονομικό χαρακτήρα αλλά και από τα διαθέσιμα υλικά της περιοχής. Κυρίαρχο υλικό στην περιοχή αποτελεί η πέτρα , προερχόμενη κυρίως από τις πλαγιές του Ελικώνα. Το χαρακτηριστικό υπόλευκο έως ανοιχτό φαιό χρώμα τους σηματοδοτεί τα παραδοσιακά κτίρια της περιοχής.

Η μορφολογία των κατοικιών στην ευρύτερη περιοχή ορίζεται από τους αυστηρούς, ορθογώνιους συμπαγείς πέτρινους όγκους. Είναι χαρακτηριστική η απουσία των ημιυπαίθριων χώρων που συναντούμε στους πεδινούς οικισμούς και των οποίων η έλλειψη θα πρέπει να αποδοθεί στο ψυχρό ορεινό κλίμα. Η μορφολογία αυτή αποτελεί την «λαϊκή» αγροτική εκδοχή των αστικών κατοικιών των αρχών του 20^{ου} αιώνα. Αξιόλογο επίσης στοιχείο των οικισμών αποτελούν οι δημόσιες βρύσες. Στον οικισμό του Αγίου Γεωργίου αναστηλώθηκαν πρόσφατα η παλιά εξάκρουνη βρύση και αποκαταστάθηκαν οι πέτρινες λεκανίδες στην βάση της. Οι οικισμοί του Ελικώνα που διατηρούν μακριά ιστορία, χαρακτηρίζονται κυρίως από τα υλικά που έχουν χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή τους αλλά και από όλα τα

άλλα στοιχεία που καθιστούν την περιοχή μοναδική.

Πάνω από 20 οικισμοί υπάρχουν σήμερα στον Ελικώνα. Πολλοί από αυτούς κρατούν τα νήματα που ενώνουν το χθες με το σήμερα, καθώς αποτελούν εξέλιξη παλαιότερων οικισμών που χρονολογούνται από τα αρχαία χρόνια. Όπως μας ενημερώνει ο Πausanίας, η Αλίαρτος, η Κορώνεια, το Στείρι και το ηρωικό Δίστομο αποτελούν παραδείγματα τέτοιων οικισμών.

Οικισμοί που αναπτύχθηκαν αργότερα στον Ελικώνα, όπως η Αγία Τριάδα και το Κυριάκι, επέλεξαν την ασφάλεια που εμπνέουν οι ορεινές πλαγιές του βουνού. Οχυρώθηκαν ανάμεσα στις βουνοκορφές, ακολούθησαν την κλίση του εδάφους και χτίστηκαν σε επάλληλα επίπεδα.

Σε πολλούς από τους οικισμούς διατηρούνται ακόμα στοιχεία που ανατρέχουν στην εποχή της Τουρκοκρατίας ,αν και σε κάθε περίπτωση,

το ύψος του οικισμού επηρεάζεται τόσο από τους φυσικούς και υλικούς πόρους της περιοχής όσο και από τις κλιματολογικές της συνθήκες. Η πέτρα του Ελικώνα που κυριαρχεί στην περιοχή δίνει έναν ιδιαίτερο τόνο στους οικισμούς.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

Παρά την επικράτηση του πρωτογενή τομέα στην απασχόληση των κατοίκων του Ελικώνα βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η υψηλή συμμετοχή των απασχολουμένων στο δευτερογενή τομέα , γεγονός που διαφοροποιεί τις περιοχές του από τις υπόλοιπες ορεινές και ημιορεινές περιοχές της χώρας .

Η γεωργία της περιοχής χαρακτηρίζεται από την επικράτηση των δενδροειδών καλλιεργειών , κυρίως της ελιάς , με μεγάλες εκτάσεις ελαιώνων στη Δόμβραινα , τη Λιβαδειά , τον Πρόδρομο , τον Άγιο Γεώργιο , την Αγία Τριάδα , την Άσκηρη αλλά και σε άλλους οικισμούς του Ελικώνα . Εκτός της ελιάς στην περιοχή καλλιεργούνται αμπέλια στην Άσκηρη , όπου υπάρχουν και πέντε οινοποιεία όπως και στο Δίστομο, καθώς επίσης αροτριάιες καλλιέργειες και κηπευτικά Χαρακτηριστικό της γεωργίας των οικισμών του Ελικώνα αποτελεί η καλλιέργεια μεγάλων εκτάσεων στον κάμπο της Κωπαΐδας, με βαμβάκι, κηπευτικά και σιτάρι.

Η κτηνοτροφία της περιοχής χαρακτηρίζεται από την εκτροφή αρκετών χιλιάδων αιγοπροβάτων , ενώ αυτή των βοοειδών είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Ο Ελικώνας βόσκεται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και η βλάστηση των μεσαίων και χαμηλών υψομέτρων φέρει ευδιάκριτα σημάδια της συνύπαρξης δάσους-αιγοπροβάτων. Η περιοχή του Ελικώνα φημίζεται για την εξαιρετική ποιότητα και τα ιδιαίτερα γευστικά χαρακτηριστικά αιγοπρόβειου κρέατος , τα οποία αποδίδονται στα φυτά που φύονται στους βοσκοτόπους και αποτελούν την τροφή των ζώων. Ο Πausanias χαρακτηριστικά αναφέρει ότι οι θάμνοι του «άνδραχνου» στον Ελικώνα , κατά πάσα πιθανότητα της κουμαριάς , προσφέρουν στις αίγες τον πιο γλυκό καρπό από κάθε άλλο τόπο της Ελλάδας. Εκτός όμως από το κρέας και άλλα κτηνοτροφικά προϊόντα, όπως το γάλα , η φέτα ,

το «οψιμοτύρι» προσδιορίζουν την ταυτότητα των παραγόμενων στην περιοχή προϊόντων!

Στον τριτογενή τομέα και ειδικότερα στον τουρισμό γίνονται προσπάθειες δημιουργίας υποδομών εναλλακτικού τουρισμού, κυρίως στους ορεινούς οικισμούς του Ελικώνα που διαθέτουν ελκυστικούς αγροτουριστικούς πόρους. Ανάμεσα τους ξεχωρίζουν οι ξενώνες στον Ελικώνα , την Αγία Άννα (Κούκουρα), την Ευαγγελίστρια και την Αγία Τριάδα (Στεβενίκο) καθώς και το κατασκηνωτικό κέντρο της Παλιομηλιάς.

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΙΚΩΝΑ!!!

Η χριστιανική θρησκεία εξαπλώθηκε στην περιοχή της Βοιωτίας σχετικά νωρίς και ιδιαίτερα εκτεταμένα . Στην περιοχή σώζεται ένας ιδιαίτερα μεγάλος αριθμός μοναστηριών ,κάποια από τα οποία χρονολογούνται ήδη από τον 10^ο αιώνα. Τα μοναστήρια φορείς και πνευματικά κέντρα της θρησκείας και του πολιτισμού, λειτούργησαν παράλληλα ως θεματοφύλακες της εθνικής ιστορίας του τόπου.

Το μοναστήρι της Δομβούς είναι αφιερωμένο στον Όσιο Σεραφείμ και βρίσκεται στην νότια πλαγιά του Ελικώνα . Το μοναστήρι το αναφέρει ο Leake στα 1805 και κατά πάσα πιθανότητα χτίστηκε στον 16^ο αιώνα από καλόγερο που γεννήθηκε στο βοιωτικό χωριό Ζέλιο και ασκήτησε.

Στον ορεινό όγκο Ελικώνα υπάρχουν πολλές και ενδιαφέρουσες πεζοπορικές διαδρομές και ξέφωτα με διαμορφωμένους χώρους αναψυχής (Αρβανίτσα, Στριγανιάς κ.α.) Η μονή του Οσίου Λουκά με τα θαυμάσια διατηρημένα ψηφιδωτά, του Οσίου Σεραφείμ, της Ιερουσαλήμ και η Ευαγγελίστρια είναι χτισμένα σε τοπία ειδυλλιακά όπου ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την αρχιτεκτονική και να ζήσει στιγμές περισυλλογής. Το βυζαντινό μοναστήρι του Οσίου Λουκά ιδρύθηκε τον 10ο αιώνα από τον ομώνυμο Όσιο και επεκτάθηκε κατά τον 11ο αιώνα, οπότε το οικοδομικό συγκρότημα απέκτησε και την πλήρη του μορφή, περίπου τη σημερινή.

Η πρώτη εκκλησία που κτίστηκε όταν ιδρύθηκε το μοναστήρι, είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου, κτίσμα του 10ου αιώνα, κλασικό δείγμα "σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο" βυζαντινού ναού. Στο κέντρο του βρίσκεται ο κεντρικός ναός αφιερωμένος στον Όσιο Λουκά, χαρακτηριστικό "οκτάγωνο" κτίσμα του 11ου αιώνα με εκπληκτικής τέχνης ψηφιδωτά. Η κρύπτη κάτω απ' τον κεντρικό ναό είναι αφιερωμένη στην Αγία Βαρβάρα. Μπροστά στο μοναστήρι υπάρχει αιωνόβιος πλάτανος, πιθανόν τόσο παλιός όσο και η μονή, καθώς και μνημείο που θυμίζει την ευλογία των όπλων των επαναστατών του Αθ. Διάκου από τον τότε επίσκοπο Ησαΐα

Σαλώνων που ουσιαστικά σήμανε και την έναρξη της επανάστασης του 1821.

Χλωρίδα και Πανίδα Ελικώνα

Βέβαιο είναι πως η χλωρίδα και η πανίδα σε ολόκληρο τον πλανήτη έχει δραστικά μειωθεί. Μερικοί μιλούν για απελπιστική καταστροφή πολλών ειδών από το φυτικό και ζωικό βασίλειο. Λέγεται πως από τα διακόσια εκατομμύρια ζώα και φυτά έχουν απομείνει μόνο τα δυο!!! Αν αυτό το σενάριο πλησιάζει προς την αλήθεια, είναι φανερό πως έχει συντελέσει ήδη βιβλική καταστροφή. Από την γενικότερη αυτή κατιούσα πορεία που μαστίζει τη φύση, η Βοιωτία και ειδικότερα ο Ελικώνας δεν εξαιρείται! Φανερή και έντονη είναι η απουσία φυτών και ζώων, όχι μόνον εκείνων που υπήρχαν στα παμπάλαια χρόνια αλλά και στα πρόσφατα. Φυτά και ζώα που ήταν άφθονα τριγύρω μας και στη διάρκεια της ζωής του καθενός μας, έχουν περιοριστεί πολύ ή έχουν εντελώς εξαφανιστεί! Οι κλιματολογικές συνθήκες έχουν ανατραπεί άρδην! Η ισορροπία της φύσης έχει διαταραχτεί. Ακριβέστερα, την έχουμε διαταράξει με τα άφρονα έργα μας!!!

ΧΛΩΡΙΔΑ!!!

Επιγραμματικά αναφέρουμε τα σημαντικότερα δέντρα του βοιωτικού χώρου και πιο συγκεκριμένα του Ελικώνα!

- ΕΛΑΤΑ
- ΠΕΥΚΑ
- ΝΤΟΥΣΚΑ (ΒΕΛΑΝΙΔΙΕΣ)
- ΚΕΔΡΑ
- ΣΧΙΝΑ
- Άλλα δέντρα και θάμνοι

Στις γυμνές κορυφές του Ελικώνα φυτρώνει πολύ αρωματικό τσάι και ρίγανη ενώ στις όχθες των ποταμών υπάρχει αρκετή βλάστηση καλαμιών!

ΠΑΝΙΔΑ!!!

Τα ζώα και τα πτηνά που επιβιώνουν στις μέρες μας στο νομό Βοιωτίας είναι αρκετά και κατά το είδος και κατά τον πληθυσμό! Βέβαια πολλά είδη έχουν εξαφανισθεί πληθυσμιακά σε σχέση με τα παλιότερα χρόνια. Οι λόγοι είναι διάφοροι και σύνθετοι :μεγάλη χρήση φυτοφαρμάκων, οι ανορθόδοξες μέθοδοι θήρας, η αλλαγή του κλίματος , η μείωση της κτηνοτροφίας είχαν επιπτώσεις στη ζωή του ζωικού βασιλείου!

Καταγράφουμε παρακάτω τα ζώα και τα πτηνά που υπάρχουν στον Ελικώνα!

ΖΩΑ..

- ***Δαγοι:*** Σε πληθυσμό σημαντικό θα βρούμε στις περιοχές: Ξεροβούνι(περιοχή Ζερικίου). Σε μικρότερους πληθυσμούς υπάρχουν στα χειμαδιά Αγίας Τριάδας ,Αγίας Άννας και στην περιοχή Τσάρουλας.
- ***Αγριόχοιροι:*** Αγριογούρουνα σε μεγάλο βαθμό βρίσκουμε στις περιοχές :στα καταφύγια άγριας

ζωής«Γαρδαβίτσας» και «Λατσουδίου»,στην δασική
θέση Πουρνάρα της περιοχής Ευαγγελίστριας
(Ζαγαρά) και στις Κολιέδες-Αχλάδες στην περιοχή
Κυριακίου.

Εκτός από τα ζώα-θηράματα υπάρχουν και άλλα άγρια ζώα σε αραιούς
τουλάχιστον πληθυσμούς ή και σε πυκνότερους όπως αλεπούδες,
κουνάβια , σκαντζόχοιροι, ασβοί, ασπάλακες σκίουροι και πολλά είδη
ερπετών. Εκείνο που φαίνεται αρκετά παράδοξο είναι η μείωση και
σχεδόν εξαφάνιση των τσακαλιών κυρίως των λύκων δευτερευόντως.
Ασφαλώς το ζήτημα σχετίζεται με τη δραστική μείωση τα κτηνοτροφίας
στη Βοιωτία.

Πτηνά..

- ΠΕΡΔΙΚΕΣ
- ΟΡΤΥΚΙΑ
- ΦΑΣΙΑΝΟΙ
- ΜΠΕΚΑΤΣΕΣ
- ΑΓΡΙΟΠΑΠΙΕΣ
- ΑΡΠΑΚΤΙΚΑ κ.α.

Μικρότερα πτηνά όπως τρυγόνια , κοτσύφια και τσίγλες θα
συναντήσουμε στις περιοχές Αγίου Γεωργίου, Αγίας Τριάδας και

Κορώνειας.

Μυθολογία , Ιστορία , Θρύλοι και Παραδόσεις!

Ο Ελικώνας είναι βουνό της Στερεάς Ελλάδας, το οποίο βρίσκεται στα σύνορα των νομών Βοιωτίας και Φωκίδας. Σύμφωνα με τη μυθολογία ο Ελικώνας, ήταν αδερφός του Κιθαιρώνα. Τα δύο αδέρφια διέφεραν ως προς τον χαρακτήρα. Ο Ελικώνας ήταν ήρεμος και αγαπούσε τους γονείς του, ενώ ο Κιθαιρώνας ήταν πλεονέκτης και σκληρός. Ο Κιθαιρώνας σκότωσε τον πατέρα του με δόλιο τρόπο και έριξε απ' τον γκρεμό τον αδερφό του. Οι θεοί μεταμόρφωσαν τα δύο αδέρφια σε βουνά. Στον μεν Κιθαιρώνα σαν τιμωρία για την κακία του, όρισαν να κατοικούν οι Ερινύες, στο δε Ελικώνα όρισαν να κατοικούν οι Μούσες, ως αμοιβή για τον καλό του χαρακτήρα. Η μυθολογία θέλει στον Ελικώνα να κατοικούν οι Μούσες μαζί

με τον Απόλλωνα, όπου η ποίηση και η αρμονία ήταν η καθημερινή τους απασχόληση. Στον μαγευτικό τόπο των Μουσών, η φύση ήταν ήρεμη και απλόχερη. Κανένα δηλητηριώδες φυτό και ρίζα, δε φύτρωνε και το δηλητήριο κανενός φιδιού δεν ήταν θανατηφόρο.

Επίμηκες ορεινό συγκρότημα που αποτελεί σύνορο μεταξύ των νομών Βοιωτίας και Φωκίδας, ο Ελικώνας συνορεύει βορειοδυτικά με τον Παρνασσό και νοτιοανατολικά με τον Κιθαιρώνα. Οι πλαγιές του συναντούν στο νότο τον Κορινθιακό κόλπο. Λέγεται ότι ο Ελικώνας πήρε το όνομά του από... το σχήμα του! Αν παρατηρήσει κανείς πώς ξεδιπλώνονται οι ορεινοί όγκοι του, θα διαπιστώσει ότι σχηματίζουν μια έλικα γύρω από την Παλιοβούνα, την ψηλότερη κορυφή που βρίσκεται στο κέντρο του! Η Παλιοβούνα έχει υψόμετρο 1748 μέτρα και ακολουθεί η κορυφή Τσίβερι με 1563 μέτρα. Ο Ελικώνας χωρίζεται σε επιμέρους ορεινά συγκροτήματα. Ενώ οι παραπάνω κορυφές ανήκουν στο κεντρικό συγκρότημα, προς βορά συναντάμε το όρος Μεγάλη Λούτσα με υψόμετρο 1563 μέτρα, με το Ξεροβούνι και τις Κολέδες ενώ ανατολικά τη Μοτσάρα με την κορυφή της τη Μεγάλη Τσούκα ή Ζαγαρά, που αγγίζει τα 1512 μέτρα. Στη Μοτσάρα αντιστοιχούν και οι αρχαίες αναφορές στον Ελικώνα, αφού το περίφημο ‘άλσος των

μουσών' με το ιερό του Ελικώνιου Δία βρισκόταν στις ανατολικές πλευρές της Μεγάλης Τσούκας.

Οι πλαγιές του Ελικώνα έχουν πολλές ιστορίες να μας πουν και υπέροχες εμπειρίες να μας χαρίσουν. Η μακραίωνη ιστορία τους και η παρθένα φύση τους, η χλωρίδα, η πανίδα και τα μνημεία που φωλιάζουν στις πλαγιές τους, αποκαλύπτονται βήμα-βήμα στα μάτια του περιηγητή σαν μικρές εκπλήξεις. Αξίζει να γυρίσετε τον Ελικώνα και να γνωρίσετε από κοντά τα μαγευτικά του μυστικά. Ο Ελικώνας ήταν αφιερωμένος στις Μούσες. Οι κόρες του Δία συνόδευαν τον θεό Απόλλωνα και τραγουδούσαν όταν αυτός έπαιζε μουσική με την γλυκιά του λύρα. Κάθε μία από τις Μούσες προστάτευε και από μία τέχνη. Η Καλλιόπη την

ποίηση. Η Μελπομένη την τραγωδία. Η Ευτέρπη την λυρική ποίηση. Η Ερατώ την ελεγεία. Η Θάλεια την κωμωδία. Η Τερψιχόρη τον χορό. Η Κλειώ την Ιστορία. Η Ουρανία την αστρονομία και η Πολύμνια τους ιερούς ύμνους. Η λατρεία των Μουσών μετεφέρθη από Πιέριους αποίκους οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στους πρόποδες του βουνού και ίδρυσαν την πόλη Ασκραν.

Οι Βοιωτοί έλεγαν ότι οι Μούσες λατρεύτηκαν πρωταρχικά εις τον Ελικώνα από τους Αλωάδες Εφιάλτη και Ωτο, οι οποίοι ήσαν γίγαντες παιδιά του Ποσειδώνα. Η δημιουργία των Μουσών ξεκίνησε μετά την νίκη του Δία επί των Τιτάνων. Ζήτησαν οι υπόλοιποι θεοί να δημιουργήσει ο Δίας θείες δυνάμεις ικανές να τραγουδούν το μέγα γεγονός και την νέα διάταξη του σύμπαντος. Εννέα νύχτες σμίγονταν ο Δίας κρυφά από τους Αθανάτους με την Μνημοσύνη. Και αυτή του έκανε εννές κόρες, ίδιες στην καρδιά και μέσα στα στήθη τους δεν είχαν άλλη φροντίδα απ' το τραγούδι και αρχικά διέμεναν κάτω

απο "ακρότερη κορφή του Ολύμπου". Ο Απόλλωνας ο οποίος αγαπούσε υπερβολικά την μουσική κατέβαινε συχνά στον Ελικώνα και στον Παρνασσό για να τραγουδήσει μαζί με τις

Μούσες.

Μία

ημέρα ήρθαν στον Ελικώνα οι εννέα κόρες ενός Πιέριου βασιλιά για να αγωνισθούν με τις Μούσες. Μόλις άρχισαν να τραγουδούν οι θυγατέρες αμέσως έπεσε σκότος βαθύ σ' όλη την γύρω περιοχή. Όταν άρχισαν να τραγουδούν οι Μούσες έλαμψε πάλι το φώς του ήλιου και όλη η φύση γαλήνευσε για να ακούει. Ο Ελικώνας απο την ευχαρίστησή του άρχισε να παίρνει ύψος. Τότε ο Ποσειδώνας για να ανακόψει την πορεία του Ελικώνα προς τον ουρανό έστειλε το φτερωτό άλογο τον Πήγασσο, κι' αυτό έδωσε μια κλωτσιά στο βουνό. Στο σημείο που χτύπησε η οπλή του αλόγου ανέβλυσε πηγή με πεντακάθαρο νερό η οποία ωνομάσθη Ιπποκρήνη. Οι ηττημένες Πιερίδες θυγατέρες μεταμορφώθηκαν σε όρνεα. Ο Κιθαιρώνας βασιλιάς των Πλαταιών σε μια διαμάχη σκότωσε τον αδελφό του Ελικώνα γι' αυτό και οι θεοί του Ολύμπου έδωσαν στα δυο γειτονικά βουνά της περιοχής τα ονόματα Κιθαιρώνας και Ελικώνας. Τον Κιθαιρώνα τον έκαναν κατοικία των κακών Ερινύων και τον Ελικώνα κατοικία των Μουσών.

Τουρισμός

Το μαγευτικό χωριουδάκι του Ελικώνα ξεπροβάλλει πάνω σε μια κατάφυτη πλαγιά με ήπια κλίση. Δίπλα του ακριβώς ξεκινά ένα από τα πιο μαγευτικά ελατοδάση του βουνού. Ολόλευκο το χειμώνα και καταπράσινο την άνοιξη, το χωριό συμπορεύεται αρμονικά με τα χρώματα των εποχών και διακρίνεται για τα πανέμορφα τοπία του. Η λιθόστρωτη πλατεία του με το μνημείο, την εκκλησιά και το περήφανο καμπαναριό της, τα υπέροχα πέτρινα σπίτια και τα δρομάκια του χωριού προσφέρουν στιγμές χαλάρωσης και ενθουσιάζουν τους επισκέπτες. Καθώς έχει διατηρήσει πολλά στοιχεία από τον παραδοσιακό τρόπο ζωής, ο Ελικώνας αρχίζει σήμερα να τα αναδεικνύει. Σε απόλυτη αρμονία με το περιβάλλον και τους ρυθμούς του, διαμορφώνει αξιόλογες αγροτουριστικές υποδομές για τους επισκέπτες που ενδιαφέρονται να ανακαλύψουν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής πλάι στη φύση.

ΣΠΗΛΑΙΟΒΑΡΑΘΡΟ ΞΕΡΟΒΟΥΝΙΟΥ ΚΥΡΙΑΚΙ (ΕΛΙΚΩΝΑΣ)

- Τα βήματα μας τούτη την φορά μας οδήγησαν στον Ελικώνα και στο όμορφο σπηλαιοβάραθρο Χεροβουνίου (Ξεροβούνι) στο χωριό Κυριάκι. Στην πρώτη μας επίσκεψη για τον εντοπισμό της εισόδου, μας είχαν βοηθήσει οι υποδείξεις ντόπιων κατοίκων και έτσι σχετικά εύκολα εντοπίσαμε την είσοδο του. Αυτή βρίσκεται σε ένα πανέμορφο σημείο μέσα στο δάσος του μαγευτικού βουνού του Ελικωνα. Τόπου κατοικίας και λατρείας, όπως αναφέρει η μυθολογία μας, των Μουσών και

γενέτειρα του Ησιόδου. Πόσες και πόσες Ιστορικές Μνήμες δεν κουβαλά από την αρχαιότητα ως τα σήμερα αυτό το Ιερό βουνό μας; ο Ελικωνας. Μερικούς μήνες μετά ξαναεπιστρέψαμε 4 φίλοι σπηλαιολόγοι για να κατεβούμε στο σπηλαιοβάραθρο, που έχει βάθος περίπου 40 μέτρα.

Κάτω υπάρχει μια μεγάλη σχετικά, στολισμένη αίθουσα, που αν παραβλέψεις τα σκουπίδια που υπάρχουν μέσα της, μπορείς να θαυμάσεις την ομορφιά που κρύβει και να ακούσεις την γλυκιά μουσική που παράγουν οι σταγόνες του νερού που πέφτουν από ψηλά. Από μια συγκεκριμένη γωνία μπορείς να δεις το φως να εισχωρεί από πάνω, με μορφή μιας μεγάλης λευκής αχτίδας. Μέσα στο σπήλαιο συναντήσαμε και αρκετά σκουπίδια πράγμα που δείχνει τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε και φερόμαστε στα φυσικά μας μνημεία και τον "πολιτισμό μας". Υπάρχει άραγε τέτοιος σήμερα; (πολιτισμός) δεν ξέρω κοιτάξτε γύρω σας και βγάλτε μόνοι σας συμπέρασμα!

(Από μια αφήγηση κάποιων περιηγητών στην περιοχή)

ΙΕΡΟ ΛΕΙΒΗΘΡΙΔΩΝ ΝΥΜΦΩΝ

Το "άντρο Λειβηθρίδων Νυμφών" κατά τον Στράβωνα ή "το ιερό Λειβηθρίδων Μουσών" κατά τον Πausανία βρίσκεται στο όρος "Κορυφή" στις βορειοανατολικές πλαγιές του Ελικώνα και σε υψόμετρο 820 περίπου μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Λίγο πιο κάτω η Λιβηθριάδα και η Πέτρα , δύο πλούσιες πηγές από την αρχαιότητα, με νερό λευκό που ο Πausανίας παρομοιάζει με γάλα από στήθος γυναίκας. Ο περιηγητής του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα φθάνοντας στην Κορώνεια , πριν συνεχίσει την πορεία του προς Ορχομενό , κατευθύνεται προς το ορεινό ιερό των Λιβηθρίων Μουσών το οποίο τοποθετεί σε απόσταση 40 σταδίων , δηλαδή 7,5 χιλιόμετρα περίπου από την αρχαία Κορώνεια: "Αγάλματα δέ 'εν αυτό μουσών τε και νυμφών επίκλησιν εστί λιβηθρίων". Αγάλματα στο ιερό δεν έχουν βρεθεί μόνο ένα μαρμάρινο πόδι του τραγοπόδαρου θεού και θραύσματα από τα γνωστά αετώματα αφιερωματικά ανάγλυφα , με τον Ερμή και τις Νύμφες. Αυτά φαίνεται ότι κάλυπταν τα λαξεύματα που σώζονται ακόμη , στην αριστερή παρειά του βράχου πριν την είσοδο.

Ψευδοσανιδόσχημο ειδώλιο με προσφορά ροδιού, α' μισό 4ου π.Χ. αι.
Pseudoplank-shaped figurine with a pomegranate. First half of 4th c.BC.

Η σπηλιά της νύμφης Κορώνειας είναι και γεωμορφολογικά ιδιαίτερη. Όπως και η περιοχή γενικότερα, χαρακτηρίζεται και το σπήλαιο από έναν έντονο τεκτονισμό όπου κυριαρχούν τα ρήγματα. Μπροστά στην είσοδο του υπάρχει μικρό τραπεζοειδές βύθισμα που έχει προέλθει από κατακρήμνιση. Πάνω από την είσοδο δεξιά, υπάρχει εγχάρακτη επιγραφή της Νύμφης Κορώνειας στην ονομαστική η οποία όπως φαίνεται "συγκατοίκησε" ταυτόχρονα ή διαδοχικά με τις Λειβηθρίδες, τις οποίες αναφέρει ο Στράβων και ο Πausανίας, παρόλο που ο δεύτερος δεν αναφέρει το όνομα Κορώνεια παρά μόνο ως τοπωνύμιο. Άνοιγμα στην οροφή, αφήνει τον ήλιο και το φεγγάρι να φωτίζουν τα ίχνη της αρχαίας θρησκείας και τη βροχή να ποτίζουν τις προσχώσεις τόσων αιώνων..

Η ταύτιση του σπηλαίου με το άντρο των Λειβηθρίδων νυμφών του Ελικώνα υποστηρίζεται αποτελεσματικά από ικανό αριθμό επιγραφών σε αγγεία και από ένα μοναδικό μέχρι στιγμής αρχαϊκό σανιδόσχημο ειδώλιο που φέρει ανάλογη επιγραφή.

Τα ειδώλια είναι το κυρίαρχο είδος στο σπήλαιο, από αρχαϊκά σανιδόμορφα του πρώιμου 6^{ου} π.Χ. αιώνα ως εκείνα των ελληνιστικών χρόνων. Γυμνά ή ντυμένα, καθιστά ή όρθια, με απλή ή περίτεχνη κόμμωση, ανώνυμα ή επώνυμα, της Αφροδίτης, του Ερμή, της Δήμητρας και κυρίως του Πάνα, που

αντιπροσωπεύεται με μεγάλο αριθμό και ποικιλία τύπων σε υπέροχα δείγματα.

Σανιδόσχημο ειδώλιο, τέλος 6ου π.Χ. αι.
Plank-shaped figurine. Late 6th c.BC.

Παράλληλα η κεραμική διεκδικεί τα δικά της δικαιώματα στην λατρεία της σπηλιάς , μελανόμορφη κυρίως, αλλά και ερυθρόμορφη με παραστάσεις εφήβων καλών , σατύρων, ανθεμίων και επιγραφές αναθηματικές που υποστηρίζουν την ταύτιση με το κείμενο του Πausανία και υπογραμμίζουν τη σπουδαιότητα του τόπου κατά την αρχαϊκή περίοδο.

Γενικότερα, τα ευρήματα αυτά καλύπτουν μία μεγάλη διαχρονία με συνεχή λατρευτική χρήση 6 αιώνων από την αρχαϊκή ως την ρωμαϊκή εποχή και τα αγγεία ένα μεγάλο φάσμα ειδών. Πρόκειται κυρίως για δώρα στις Λειβηθρίδες νύμφες και στη Νύμφη Κορώνεια την τροφό του Διονύσου.

Για τις Λειβηθρίδες Νύμφες που άφησαν τον Όλυμπο για να εγκατασταθούν στον Ελικώνα , υπάρχουν και οι αναθηματικές

Βοιωτική κύλικα με ψηλό πόδι, 550 π.Χ.
13. Boeotian pedestalled kylix 550 BC.

επιγραφές επάνω σε αρχαϊκά
ειδώλια και αγγεία , σωστές ή ανορθόγραφες ,κακότεχνες ή
επιμελημένες και μεγάλος αριθμός από γραφίδες , που κάνουν
ακόμη πιο ζωντανή την εικόνα της εγχάραξης στον πηλό και της
ανάθεσης.

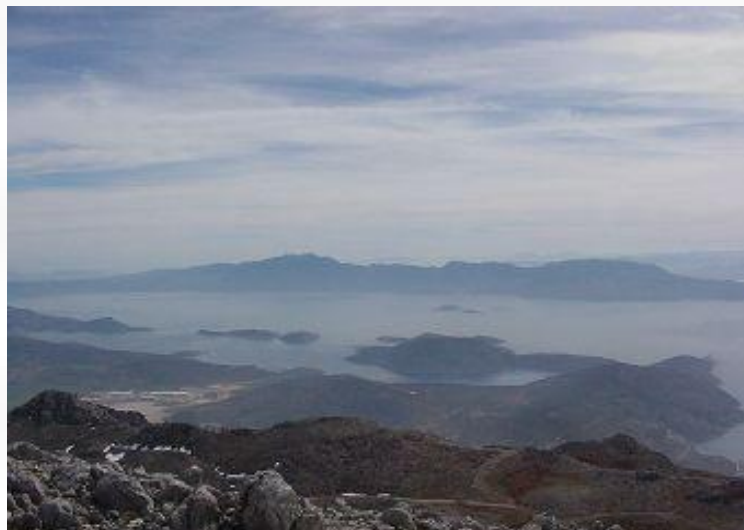
Τελικά το αρχαίο παρελθόν δεν είναι και τόσο μακρινό όταν
μπορούμε να το φέρουμε κοντά μας. Αρκεί να σβήσει η
γεννήτρια και να κλείσει κανείς τα μάτια για να δει εικόνες
εκείνης της εποχής να ζωντανεύουν μπροστά του: τα λυχνάρια
ν' ανάβουν και τους πιστούς που τα κρατάνε προσεκτικά από το
ψηλό τους πόδι , να καταυγάζουν το χώρο με φώς και να τον
γεμίζουν με τις κινούμενες σκιές του. Όταν φύγουν εκείνοι , οι
Νύμφες ξαναβρίσκουν και πάλι τον χώρο τους ευτυχισμένες
που έχουν βοηθήσει τις γυναίκες να γεννήσουν, τα παιδιά να
παίξουν , τους βοσκούς να ερωτευτούν , τα χελιδόνια να
πετάξουν...Ευτυχισμένες που γνώρισαν την Παναγιά λίγο πιο
κάτω στις πηγές και άκουσαν τα κουδούνια των προβάτων στην
πλαγιά. Απορημένες που είδαν την Νύμφη Κορώνεια στο
διαδίκτυο. Ούτως ή άλλως οι Νύμφες θα κατοικούν τη σπηλιά
ακόμη κι όταν θα έχουν αφαιρεθεί τα τελευταία απομεινάρια
της ύπαρξης τους ή θα έχει απολεπισθεί και η τελευταία
συλλαβή του ονόματός τους απ' τον βράχο.

Το πνεύμα τους θα είναι μόνιμος κάτοικος του Ελικώνα μέχρι το τέλος της ιστορίας και κανένας μοναχός Θεράπων δε θα μπορέσει να τις χτίσει σπηλιά για να πεθάνουν απ' την πείνα που απειλούσε τις Νύμφες της Μαργαρίτας Γιουρσενάρ , στη Χελιδονού. Γιατί το ιερό των Λειβηθρίδων και της Νύμφης Κορώνειας είναι ανοιχτό στην οροφή , σαν την εκκλησία του Antonio Gaudí και επικοινωνεί κατευθείαν με τον ουρανό...

Αναθηματική επιγραφή στις Λειβηθριάδες σε ειδώλιο, 6ος π.Χ. αι.
Votive inscription on a plank-shaped figurine 6th c B.C.

της Δρ Βιβής Βασιλοπούλου.

ΑΙΟΛΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ-ΑΙΟΛΙΚΑ ΠΑΡΚΑ

Είναι ευρέως γνωστό και κοινά αποδεκτό ότι η αιολική ενέργεια χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Είναι μία ήπια μορφή ενέργειας , φιλική προς το περιβάλλον. Φυσικά όμως πρέπει κανείς να την εκμεταλλεύεται κατάλληλα. Αυτό απαιτεί κάποιες προϋποθέσεις.. τις ακόλουθες:

- Σωστός χωροταξικός σχεδιασμός
- Χωρίς επιβαρύνσεις και επιπτώσεις στο περιβάλλον όπως παραδείγματος χάριν αισθητικές επιβαρύνσεις αλλά και σοβαρότερες.
- Μακριά από κατοικημένες περιοχές
- Αποφυγή αισθητικής επιβάρυνσης
- Προστασία δασικών εκτάσεων
- Κοινωνική συναίνεση κατοίκων της γύρω περιοχής

Από την άλλη πλευρά όμως υπάρχουν και απόψεις ανθρώπων οι οποίοι αντιδρούν στις καταστάσεις αυτές. Λέγοντας χαρακτηριστικά με κύριο επιχείρημα πως όλα γίνονται χωρίς να τηρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, όσον αφορά την αισθητική και την γενικότερη κατάσταση του περιβάλλοντος. Ενέργειες πρόχειρες όπου ίσως και να υποβόσκουν οικονομικά συμφέροντα! Εν συνεχεία αξίζει να αναφερθούμε στο γεγονός ότι δεν έχει υπάρξει κατάλληλος χωροταξικός σχεδιασμός και δεν έχει προηγηθεί διάλογος με τους ντόπιους πριν από οποιαδήποτε ενέργεια(π.χ.: εγκατάσταση ανεμογεννητριών και δημιουργία αιολικών πάρκων)

Επίσης έχουμε ακούσει και ίσως είναι και το σημαντικότερο μέρος αυτού του θέματος ότι στην περιοχή του Ελικώνα και στην ευρύτερη περιοχή της Βοιωτίας πρόκειται να δημιουργηθούν θερμοηλεκτρικά εργοστάσια και μία σειρά βιομηχανιών. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της περιοχής μας και φυσικά θα της στερούσε κάθε περιβαλλοντικό πλεονέκτημα και κάθε περιθώριο οικοτουριστικής ανάπτυξης, υποβαθμίζοντας συγχρόνως και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Είναι επίσης σημαντικό να τονίσουμε την μεταφορά του ρεύματος. Για την αποφυγή της ηλεκτρομαγνητικής ρύπανσης το σωστό θα ήταν οι γραμμές μεταφοράς να είναι υπόγειες.

Τέλος οφείλουμε να υπογραμμίσουμε τους οικονομικούς κανόνες αυτών των ενεργειών. Η αγορά των ιδιωτών παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος σε εξευτελιστικά χαμηλές τιμές από το κράτος και η πώληση ξανά πίσω σ' αυτό σε πολύ ψηλότερες τιμές έχει ως αποτέλεσμα την τεράστια οικονομική επιβάρυνση στις τσέπες των καταναλωτών. Για την αποφυγή τέτοιων καταστάσεων και αποτελεσμάτων, η μόνη λύση είναι η τήρηση των οικονομικών κανόνων. Αν αυτό δεν είναι εφικτό τότε αυστηροί έλεγχοι ας πραγματοποιηθούν.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΝΕΜΟΓΕΝΗΤΡΙΩΝ

Είναι πολύ φιλικές προς το περιβάλλον , έχοντας ουσιαστικά μηδενικά κατάλοιπα και απόβλητα. Επίσης δεν πρόκειται να εξαντληθούν ποτέ, σε αντίθεση με τα ορυκτά καύσιμα.

Μπορούν να βοηθήσουν την ενεργειακή αυτάρκεια μικρών και αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς και να αποτελούν την εναλλακτική πρόταση σε σχέση με την οικονομία του πετρελαίου. Είναι ευέλικτες εφαρμογές που μπορούν να παράγουν ενέργεια ανάλογη με τις ανάγκες του επί τόπου πληθυσμού, καταργώντας την ανάγκη για τεράστιες μονάδες παραγωγής ενέργειας . Ο εξοπλισμός είναι απλός στην κατασκευή και την συντήρηση και έχει μεγάλο χρόνο ζωής.

Λίγα λόγια για τον Ελικώνα και την τριγύρω περιοχή και για τις προοπτικές ανάπτυξής της

Αν πρέπει να πούμε κάποια πράγματα για τον τόπο μας θα μπορούσε κάποιος να σκεφτεί ότι τον εκθειάζουμε υπερβολικά, ή στο τέλος θα μπορούσε να υποθέσει ότι κινδυνολογούμε επίσης.

Κι όμως αυτά εδώ τα μέρη του Ελικώνα είναι χαρισματικά και προνομιούχα. Κι αυτό γιατί συνδυάζουν πολλά και όμορφα χαρακτηριστικά και για τους κατοίκους της περιοχής, αλλά και για τους επισκέπτες ή εκδρομείς.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται ανάμεσα σε όλα τα άλλα από μία πλούσια ζωντανή πολιτιστική κληρονομιά από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα. Διάσπαρτα στην περιοχή υπάρχουν απομεινάρια πολλών σημαντικών Αρχαιοελληνικών και προϊστορικών πόλεων και ιερών τόπων (αρχαία Κορώνεια, ναός της Ιωνίας Αθηνάς, ιερό του Ηρακλή του Χάροπα, σπήλαιο των Λειβηθρίδων Νυμφών και της Νύμφης Κορώνειας, αρχαία Βούλιδα, άλσος των Μουσών, Τιλφούσα πηγή του Απόλλωνα, βωμός του Ελικώνιου Δία, πηγή Ιπποκρήνη, αρχαίες Σίφαι, αρχαίες Χορσιές, αρχαίες Θεσπιές, αρχαία Θίσβη, κ.ά.), τα οποία δυστυχώς δεν έχουν προστατευθεί και αναδειχθεί όπως θα έπρεπε και έχουν αφεθεί στο έλεος του χρόνου και στα χέρια κάθε λογής πιθανών επιβουλευτών τους. Υπάρχουν επίσης μνημεία Ρωμαϊκά, Βυζαντινά και νεότερα. Αρκετά είναι τα μοναστήρια (Όσιου Σεραφείμ του Δομβουίτη, Ευαγγελίστριας, Όσιου Λουκά, κ.ά.), τα παλιά εκκλησάκια και οι παλιοί νερόμυλοι που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν βιοτεχνικά μνημεία.

Η λαϊκή κληρονομιά και η δημοτική παράδοση, καθώς και συνήθειες και έθιμα του παλιού καιρού εκφράζονται συχνά μέσα από διάφορες τοπικές εκδηλώσεις και γιορτές.

Η συμμετοχή των ντόπιων στους εθνικούς αγώνες κατά της Τουρκικής αλλά και της Γερμανικής κατοχής, πολύπλευρη και σημαντική.

Από άποψη φυσικού περιβάλλοντος δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο Ελικώνας, ο «ήμερος και καλός Ελικώνας» της μυθολογίας, ήταν το αγαπημένο βουνό πολλών αρχαίων Θεών, των Μουσών και των Νυμφών. Η περιοχή διατηρεί μέχρι σήμερα πολλά χαρακτηριστικά αυτής της παλιάς της ομορφιάς. Τα ελατόφυτα δάση, τα ξάγναντα, οι λάκες, οι κορυφές με την υπέροχη θέα προς όλες τις

κατευθύνσεις, η καρστική γεωμορφολογία, τα δάση της βελανιδιάς, οι μικρές αλλά καθαρές και γραφικές παραλίες, αναζωογονούν τον επισκέπτη, τον εκδρομέα, τον ορειβάτη, τον περιηγητή. Εξ άλλου εδώ και κάποια χρόνια στον Ελικώνα γίνονται από πολλούς φυσιολατρικούς συλλόγους οργανωμένες εκδρομές ακολουθώντας σημασμένα ορειβατικά μονοπάτια. Η χλωρίδα και πανίδα πλούσια και χαρακτηριστική περιλαμβάνει αρωματικά και θεραπευτικά φυτά και μεγάλη ποικιλία θάμνων, αειθαλών αλλά και φυλλοβόλων δασών, ερπετών, πουλιών και θηλαστικών. Καλώς ή κακώς η περιοχή είναι ένας από τους περισσότερο δημοφιλείς προορισμούς για πολλούς κυνηγούς από όλη την Στερεά Ελλάδα και κυρίως από την Αττική.

Η παραδοσιακή κτηνοτροφία παρούσα και τα γάργαρα νερά που κελαρύζουν από τις πολλές και μικρές πηγές του βουνού δίνουν έναν γραφικό βουκολικό τόνο στο τοπίο. Παρ' όλη την άγρια φυσική του ομορφιά ο Ελικώνας παραμένει ήπιος και προσιτός στην μεγαλύτερη έκτασή του για τους επισκέπτες του, και δεν αφήνει τον φυσιολάτρη εκδρομέα ή τον περιηγητή να βαρεθεί ούτε στιγμή εξ' αιτίας των πολλών εναλλαγών του και της μεγάλης του ποικιλομορφίας σε τοπία και σε επι μέρους οικοσυστήματα.

Στα φιλόξενα χωριά της περιοχής με τις πολλές ταβέρνες και καφενεία ο επισκέπτης μπορεί να γευτεί παραδοσιακούς μεζέδες και να προμηθευτεί παραδοσιακά προϊόντα κυρίως τέτοια που έχουν να κάνουν με την κτηνοτροφία και την παραγωγή γαλακτοκομικών, ή με την καλλιέργεια ελιάς και αμπελιών και με την παραγωγή λαδιού και κρασιού αντίστοιχα.

Ένα μεγάλο πλεονέκτημα της περιοχής μας που θα μπορούσε να εξελιχθεί σε μπουμερανγκ εναντίον της, είναι η μικρή απόσταση από τα μεγάλα αστικά και βιομηχανικά κέντρα και από την Αθήνα.

Οι ντόπιοι κάτοικοι, η νέα γενιά, οι τοπικοί φορείς και η τοπική αυτοδιοίκηση, πρέπει να προβληματιστούν και να αποφασίσουν υπεύθυνα για το μέλλον του τόπου μας και της ζωής μας. Μία πρόταση είναι να αναπτυχθεί η περιοχή οικονομικά και κοινωνικά μέσα από ήπιες και φιλικές προς το περιβάλλον επιχειρήσεις και δραστηριότητες όπως ο αγροτουρισμός, ο θεματικός τουρισμός, η ανάδειξη των τοπικών προϊόντων, η ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και διάφορες άλλες, και να μην θυσιαστεί τίποτα από όλα

αυτά τα όμορφα πράγματα που αναφέρθηκαν παραπάνω και που είναι η φυσική μας κληρονομιά πολλών αιώνων και κληροδότημα και παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές, στο όνομα μίας άναρχης και καταστροφικής βιομηχανικής και για τους λίγους οικονομικής ανάπτυξης που ήδη έχει κάνει αισθητή την παρουσία της στην περιοχή μας με δυσοίωνες προοπτικές για το φυσικό περιβάλλον και για την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Ελπίζουμε να ήταν μια δυνατή ζεύση του μαγευτικού τόπου του Ελικώνα...Μα να στε είχαμε ίσως αν τώρα ενδιασταθήκατε μια φορά , μίνιτας και εξερευνηώντας το βουνό αυτό κοντά θα ενδιασταθείτε χίλες φορές περισσότερο...

Μην σκοτώνεις της γης το ποίημα...

Νικηφόρος Βρεττάκος...

Πηγές

- Internet
- Βιβλία σχετικά με το βουνό
- Συνεντεύξεις απο ανθρώπους που γνωρίζουν για το βουνό

Στην εργασία αυτή συμμετείχαν οι μαθητές/τριες :

Βούλγαρη	Γιάννα
Γούλας	Χρήστος
Καρβούνη	Σεραφούλα
Κατή	Ελένη
Κατσικογιάννη	Βασιλεία
Κασίμα	Βασιλική
Κασίμας	Λουκάς
Κοντογιώργος	Μιχάλης
Λίτσας	Γιάννης
Λοιδώρης	Κώστας
Παπασπύρου	Σωτηρία
Παπαχαραλάμπους	Άγγελος
Πούλου	Εύα
Χρήστου	Νίκος

Υπεύθυνος Καθηγητής: Παπαλάμπρος Χρήστος

